

ÖZET

ŞAHİN, ASLI. *XVI. Ve XVII. Yüzyıllarda Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı (1550 ve 1676 Tarihli Aşiret Ve Avâız Defterlerine Göre)* Yüksek Lisans Tezi, Aydın,2008

Ülkemizde ve günümüzde önemi gittikçe artan yerel tarih araştırmaları, kent kimliğinin ve kentli olma bilincinin oluşmasında, kentlerin bulunduğu coğrafi konumun, sosyo ekonomik yapının ve kültürel yaşantının algılanması ve sahiplenilmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Dünümüzü ve yaşadığımız yeri ne kadar iyi tanırsak, bugünle ilişkilendirip algılamamız ve yarını tasarlayabilmemiz o kadar kolay olacaktır. Osmanlı tarih araştırmalarında birçok kaynaktan yararlanabiliriz. Bunlar tarihe ışık tutacak yazılı ve yazısız kaynaklardır. Bu yazılı kaynakların en önemlilerinden biri de bize yerel tarih araştırmalarında ışık tutacak olan tapu tahrir defterleridir.

Bugüne kadar, tahrir defterleri Osmanlı sosyo-ekonomik, demografik ve kültürel tarihi açısından, ihtiva ettiği zengin veriler işlenerek ve değerlendirilerek önemli bir arşiv vesikası olarak kullanılmasına rağmen, kaynaklık değeri hep tartışıla gelmiştir. Tartışmanın en can alıcı noktasını, tahrir defterlerindeki bilgilerin birbirini tekrar ettiği, bundan dolayı sağlıklı sonuçlara ulaşılamayacağı yönündeki eleştiriler oluşturur. Bir diğer tabirle bazı araştırmacıların kafasındaki sorulardan birisi, tahrir defterlerinin birbirlerinin kopyası olup olmadığı üzerinde dönmektedir.

Tahrir defterlerindeki veriler birbirlerinin kopyası mı değer mi? Bu soru bugüne kadar tahrir defterleri ile yapılan çalışmalarda, araştırmacılar tarafından tartışıla gelmiş önemli bir problemdir. Bu tez çalışmasından hareketle, iki defterin kopyası olmadığı dikkate alınırsa tahrir defterlerindeki verilerin sürekli tekrarlandığı iddiasının ancak belirli durumlarda söz konusu olabileceği iddia edilebilir.

Tezin cevap arayacağı bir diğer problemde her iki defterde yer alan veriler arasındaki benzerlik farklılıklardan hareketle bu defterlerin öncelikle bölge tarihi açısından kaynak değerinin ne olduğu, sonra da tahrir defterlerinin Osmanlı tarihi araştırmaları açısından ne kadar kaynaklık edebileceğidir.

Kaynaklara ne kadar çok soru sorulursa o kadar cevap alınacağı düşüncesi ile yola çıkıldığında, elimizdeki bu iki kaynağa doğru sorular sorularak, alınabilecek tüm cevaplara ulaşma ve tüm problemleri çözüme kavuşturma ya da çözüme kavuşmadığı takdirde problemi

ortaya koyacak tabloyu çizibilme yolunda önemli bir adım atılacaktır. Bu problemlere verilmeye çalışılan cevaplar sonucunda Aydın'a ait 1550 ve 1676 tarihli iki farklı tahrir defteri ki bunlardan ilki Aydın sancağı kazalarındaki konargöçer aşiretler, diğeri de kaza ve köylerindeki reâyâ hakkında metodolojik bir tahlil denemesinin yapılması amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Osmanlı, İskân, Aydın Sancağı, Batı Anadolu, Nüfus